

Nro. 7.

**A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

*Költ Bétsbon, Pénteken Januáriusnak 22-ik napján
1802-ik osztodóban.*

Frantzia Respublika.

A' Bonaparte Lajos és Beauharnois kiszaszony menyegzői czeremoniáji Jan. 4-dikén estek meg a' Konzuli palotában, és mint hallatik, mint násznagyok, a' második és harmadik Konzulok vóltak jelen. A' Papa Követje Kardinális Kaprara adta özfize és áidotta meg őket annak módja szerént.

Az Első Konzúl Jan. 8-dikán éjfélkór útnak indúlt Párisból Lyon felé: hanem, (így ír a' Moniteur) csak 10, vagy leg feljebb 12 napokig fog a' fő városból (Párisból) ki maradni.

A' Megtartó Tanács a' J. J. Rousseau képét a' maga tanátskozásának palotájába függesztette fel.

Az Orvos Doktoroknak nevezetes letzkét adott egygy aszizony személy a' napokban Párisban. Egy tisztefféges öltözetü aszizony bé kéredzik a' híres *Cadet* nevü orvoshoz — kéri hogy beszéllhessen véle egygy keveset magánosan — le írja anyai fájdalmas szívvel alkalmatlankodásának okát — mondja, hogy egygy kedves fiatskája nagyon, kinek egéffégében egygy idő óta szema látomást való változást tapasztalna — és igen társ, hogy talám valami közönséges léányászizonyokkal lehetett dólga, 's az ebből következett veszélyt nem merne meg vallani — hanem — így szoll az aszizony — ő mingyár el fogja ide hozni a' fiut, remélvén, hogy a' Doktor ur a' gyermek' tapasztalatlanságához alkalmaztatván magát, annak meg kiméllése mellett is ki fogná venni tudni belöle a' titkot. Utóljára nagy igéretekkel végezvén bé az aszizony szavait, 's a' szép beszéd és ígérlet által a' Doktort fel inditván, ez is nem tsak minden tehetsége szerezént való szolgálatját meg ígérte néki, hanem a' gráditson is le kísérte, 's meg a' szekerebe is bé emelte. — A' hamiss aszizony Cadettól egyenesen menyen egygy kereskedő bóltba, elő kér egygy új módi igen drága nyakkendőt vagy kezkenőt (swal) alkudozik egygy keveset az ára felett, oda ad az árában a' kereskedőnek egygy pár Lajosaranyot, a' többit fel jegyezteti egygy papirosra, 's mondja a' kereskedőnek, hogy valamelyik meg hitt ifju inassát küldje el véle. — A' kereskedő inas bé ül az aszizonnyal a' hintóba — ez egyenesen visszha hajtát Cadethez — a' gyermeket egygy pár szóval ismét ajánlja Cadetnek, azzal maga el bútsuzik, 's el megy onnét. Cadet szemlélgetni kezdi figyelmetefféggel a' fiu' ábrázatját: ez elleuben kevés halgatás után által adja néki az aszizony' adoffágáról való jegyzést. Cadet azt gondólván, hogy az a' nyavajának le

írása volna, mondja, hogy inkább szeretné a dologot tulajdon szájából hallani, és kéri tenne egyenes vallást. Uram! — így szoll a kereskedő inas — itt alkú által vásárolt portékáról van a szó. — Semmi baja nints néki a portékával, mond ismét Cadet, hanem csak az ő egésségivel, minthogy szentül megígérte az anyjának, hogy kifogja annak okát tanulni. — Erre a kereskedő inas baragosotskán felelvén, hogy ő sem nem beteg, sem abból nem tud semmit, hogy az az afzszony néki annya volna, így jöve ki végre a finum tsalárdtság. — Cadet meg tréfáltatott, a kereskedő pedig kárt vallott.

A napokban három Státustanátsosokat küldöttek volt a Konzulok a Törvényhozó Gyűlésbe, a többek között ennek a törvénynek projektálásával, hogy az olyan személyeket, a kik hamiss váltóleveleket, Dokumentumokat, hamis pénzt és petsétet tsinálnak, öt elztendőknek lefolyások alatt az Ilölözékek meg bélyegeztetbessék. Olyan nyilatkozatával terjesztette az Országglözék ezen projektomot a Törvényhozó Gyűlés eleibe, hogy azon öt elztendők alatt, míg ez a törvény fenn fogna állani, azok az emberi társaság' oszorai, a kik ellen ez a törvény intéztetve lenne, az országból el fognának pusztúlni. A Törvényhozó Gyűlés Jan. 8. dikára határozta volt ezen projektomnak elővétettödését, és vagy jobbra vagy balra lejendő el végzését: hanem az Országglözék, tudtára esvén, hogy a Tribúnátusban ezen tárgy ellen is hevesen ki költének némelyek, ezt is a Polgári Törvényeskönyvel egygyütt vizsgálta kérette a Törvényhozó Gyűléstől.

* * *

Folytatása a Gen. Regnier-től Gen. Menou Egyiptomi volt fő vezér ellen ki adatott írásnak;

„A' miénket számára nézve sokkal feljül haladó fegyveres nép, az ő sántzok között lévő kemény fekvése, és a' mi lovasságunknak a' bévágásra ily alkalmatlan időben adatott parantsolat, olyan alkalmatosságot szolgáltatnak az Anglusoknak a' győzedelemre, hogy ha ők azt azonnal haszonra fordították volna, egész Égyiptomot igen rövid idő alatt el foglalhatták volna: hanem ők, az ő fő vezérjek' halálának és egyéb vesztéseknek szemlélése miatt meg félemlvén, 's a' Frantzia seregeknek az övéknél nagyobb vitézségek felől meg győzöttetvén, kételkedtek következhető szerentséjeknek nagyságán, és nem jöttek ki sántzaik közül. Még a' Frantziák' segedelem kútfejei sem száradtak vólt egész fenekig ki. Tsak azt kellett volna tselekednünk, hogy a' nevezetesebb erősségekben hagyjunk őrző seregeket, a' többeket pedig hagyjuk oda: e' képpen még gyűjthettünk volna annyi fegyveres népet öszsze, hogy az Anglusokat az ő Rosette felé való útjokban meg támadhattuk, 's a' Nagy Vezért ha a' puztákról ki nyomúlt volna, meg verhetük volna.

„Gen. Menou bizonyosnak tartotta lenni magát abban, hogy az Anglusok semmi több próbát nem fognak tenni. Seregeink minden hadi régulák ellen körül sántzólátva Alexandria mellett állapotok meg, a' helyett, hogy a' vár erősségeibe bé szállván, ezeket minden lehetséges módon úgy meg erőssítették volna, hogy kevés számú nép is meg oltalmazhassa. A' sok nép meg emészttette az Alexándriában lévő eleséget; pedig ez is nem olyan nagy bőséggel gyűjtetett vólt bé oda, mint *Kléber* el intézte vólt. Ha Alexándriát jól meg erőssítvén, nagyobb erőnket Égyiptom belső részein gyűjtöttük volna öszsze, nemhogy az is az Alexandriai eleséget kültötte volna, hanem inkább még többet küldött volna bé oda. A'

lakosoknak egygy része sem küldetett ki a' városból, hogy annak vedelmeztetését ne akadályoztatta, 's az eleséget ez is ne fogyatta volna. —

„Az Anglusok egygy Török sereggel, a' melyet a' Török Admirál szállított ki, egygyesülvén, Rosette alá mentek. Ekkor jutott eszünkbe, hogy jó lenne oda őrző sereget bé szállítani: hanem, most is tsak gyenge tsopórtok apránként küldetettek el, és ezek is Rahmanieh mellett állapodtak meg. — Seregeink, a' mellyek égygyütt lévén, a' három ellenseges tábornak még ellentállhattanak volna, a' helyett hogy égygyütt maradtak volna, három szakaszokra osztattak, a' mellyeknek mindenike igen gyenge volt az ellenséghez képest. A' Rahmanieh mellett álló 4 ezer embereinket, April. 9-dikén 8 ezer Anglus és 6 ezer Török támadta meg. A' miéink visszavonták Cairóhoz magokat. Ezeknek a' Cairóban lévőkkel való égygyesülések után ugyan, módunk lehetett volna arra, hogy a' Nagy vezér ellen egygy próbát tegyünk, tsakhogy el késtünk volt velle, mint-hogy már más felől az Anglusok is útban voltak más oldalról Cairó féle.

„A' Nagy vezér tábora mintegygy 20 ezer emberekből állott. Agyuival Anglus pattantyusok tették a' szolgálatot. A' mi seregünk, a' melly Cairóbol ellene ki indult, 5 ezer emberből állott, és Május 16-dikán *Elmenayer* mellett a' Nagyvezér szélső vigyázóira talált. A' Törökök előttünk mindenütt hátrálván, minket azzal fenyegettek, hogy óldalfélt Cairónak vezzik útjokat, a' hol nekünk gyenge erőnk volt, hogy egy felől a' N. vezérnek, más felől az Anglusoknak meg felelhessen. A' miéink tehát Cairóba visszavontak, és minthogy az ellenséggel való meg verekedésre a' térségen jónak lenni nem találták, tsak a' város vedelmezésire szánták el magokat.

„Az Anglusok csak lassú lépésekkel nyomultak fel Cairó felé, a' lévén fel tett tzeljok, hogy a' Nagyvezér népével és a' Suezhez ki szállott Indiai fegyveres tsoporttal öszsze tsatolódva folytassák a' további munkát, attól tartván, nehogy csak magokra lévén, valami kedvetlen tsapás érje őket. Még csak Junius 20: dikán szállották meg ezen három ellenséges seregek Cairó városát. Marok népünk temérdek kerületet kéntelenített kevés meg erőltített pontok fegedelmivel 40 ezer emberekből álló tábornak ágyúji ellen védelmezni; 's e' mellett számos népet zabolán tartani, a' melly csak az alkalmatosságot várta, hogy ellenük fel támadhasson. Valósággal tsatározható embereink 6 ezernél többen nem voltak Cairóban, a' többek invalidusok, betegek, tisztviselők, 's egyéb e' félek voltak. A' döghálál is folytatta a' maga pusztításait. Nagy veszedelemre tettük volna ki magunkat, ha három táborok ellen a' síkann próbáltunk volna hadi szerentsét. Ha külső és belső ellenségeink ellen a' még el nem készült erőfélégekben egygy ideig védelmezhettek volna is seregeink magokat, az ő eleségek tsakugyan nem soká meg fogyatkozott volna. Seregeinknek el tökélettsége és sántzainknak külső tsámája, tsakugyan olyan tekintetet gerjesztettek magok iránt az ellenségben, hogy betsülletes kapitulátziót fogadott el tőlünk, a' midön ő maga irhatott volna feltételeket előnkbe. —

„A' Napkeleti tábor e' szerént, a' melly Egyiptomnak védelmezésére soha jobb állapotban nem volt, és a' melly a' maga előbbeni ditsőfféges táborozásait elzébe forgatván az Anglusoknak meg jelenésekkór olyan bizodalomban volt, hogy a' maga sok veszedelmes táborozásait már molt, egygy végső győzedelemmel fogná meg koronázni: ilyen képpen kéntelenítették oda hagy-

ni Egyiptomot. Tisztjeink és katonáink meg tették kötelességeiket. Szerentsétlenségeinket nekik nem tulajdoníthatjuk. Meg nem fontoltatott rendelések, és seregeinknek rossz felolvasztatások, okozták, hogy a' Frantzia seregek különkülön megverették. Ezen szomorú következéseket másod rangú vezérjeink tellyelleggel meg nem gátólhatták, a' mi csaknem hitel felett való csak azért is, hogy az eleségről való gondólkodás egygy ilyen termékeny országban még a' táborozásnak elkezdődése előtt elmulasztván, ennek oltalmaztatását csak ezen fogyatkozás is lehetetlenné tette volna. Alexandria maga, a' honnét Generál Menou Mártz. 21-dikétől fogva ki nem mozdult, nem soká meg kezdette érezni ezt a' fogyatkozást. Már Juliusban tellyeséggel semmi hús nem vólt. Augústusban, csak riskálájok vólt még a' katonáknak igen szükön. Elfoglaltatván egyfzer Marabout, és seregeink a' Pompéjus olzlopainak halmairól, a' minden felől ide sereglett ellensége által a' várásba bé szorittatván, lehetetlen vólt azt már ekkór fel nem adni."

* * *

Mind ezek mellett a' hathatós vádak mellett is olyan reménséggel vannak a' Frantzia levelek, hogy ezen Egyiptomi szerentsétlen környülállásoknak minden további megvisgáltatásától egészfzen el fog állani az Első Konzúl, 's egészfzen a' felejdékenység' tengerébe fogja azokat el temetni.

Lyon, Jan. 5-dikén.

Minister Talleyrand minden nap 80 személyre való olzalt ad itt. A' Mailandi Ersek tegnap takarított el tisztefféges temetéffel. A' Císalpinai Konsúlta, a' régi Jesuita templomban fogja tartani a' maga tanátskozásait. A' Boonaparte Izámára egygy különös szék készítették a'

gyűlésben, al melly a' többeknél magosabb le-
szen.

Lyonból, Jan. 8. dikén.

Ezen hónapnak 2 = dikán érkezett meg ide a' Konzuli testörző sereg, 4 = dikén pedig a' Belső Minister *Chaptal*. Az Első Konzult 9 = dikre vár-
ták. A' lovaság fél mértföldnyire megyen innét
eleibe: a' gyalogság pedig a' városban benn fog-
ja fegyveresen várni, és tisztelni. Az ő Serin ne-
vű külső városhoz való meg érkezése, 8 — az
azon innen lévő hídhöz való meg érkezése ismét
8 — a' városi linéához vagy sorompóhoz való
érkezése 25 — a' városba való be jutása pedig
80 ágyulövészek által adódik hírül. —

Az a' magass ülő hely, a' mellyet a' Cisál-
píni Nemzeti Gyűlés palotájában az Első Kon-
zult Bonaparte' számára már el készítettek, az Elöl-
ülőknek székével szemben vagyon helyheztetve,
és bronzból azok a' győzedelmi jelek vannak
rajta ki ábrázoltatva, a' mellyek azokat a' Hatal-
masságokat jelentik, a' kik ellen Bonaparte a' Res-
publika seregeit vezérelte: Le festve szemléltet-
nek továbbá, a' Tiberis, és Nílus vizeik, és egygy
minden felleg nélkül való tiszta ég, ilyen alól
irással: *Collatas fugat nubes solemque reducit.*

A' Mailandi Érseken kívül még egy más ne-
vezetes Cisálpíni polgár t. i. a' Finánts Minis-
ter is, le fizeté itt Lyonban a' halálnak tartozó
utolsó adót.

Dijon, Jan. 4 = dikén.

Gen. *Lecourbe* a' mi Osztályunkban Gyalog-
ság Inspektor = Generálissává, Gen. *Grouchy* pe-
dig Lovaság Inspektor = Generálissává, neveztet-
tek. —

London, Jan. 1 = ső napján.

A' bagjakat, pókokat, galambokat, potyká-

kat, és egyéb állatokat, igen kegyes jóltévőjök-
 től fosztá meg a' halál, *Archer* nevü gazdag An-
 glusnak személyében. Ez egygy 100 ezer forin-
 tos esztendőnként való jövedelmü, és természeté-
 nek különöskégre nézve egygy igen elhiresedett
 úr volt. Az *Essexi* Gróffágban lévő kastélyát a'
 tsupa állatok' szabados lakhelyekké rendel-
 vén, ha a' történet vagy egygyet oda vezérelt,
 az ott, legnyugodalmasabb szállásra talált. A'
 kertek, a' mellyeknek ajtai 18 esztendőök óta meg
 nem nyittódtak, az állatoknak szolgáltak sétáló
 helyekül; a' kastélyban olyan szobák is voltak,
 a' mellyeknek ajtaik 30 esztendőöktől fogva ki
 nem nyittattak. Vólt a' kertnek kertészsze és
 a' kastélynak is házmestere: de a' kiknek ez a'
 rendelés vólt eleikbe adattatva, hogy mindent a'
 természetre bízzanak, a' kertet soha ne tisztas-
 sák, egygy dudva szálát is sohonnét ki ne tép-
 jenek, semmit soha ki ne söpörjenek, az állato-
 kat ne hajhafszák, annyival is inkább egygyet is,
 meg ne öljenek. A' kastély udvarát, a' bogántis,
 tövis, és a' dudvának egyéb nemei úgy bé nőt-
 ték vólt, hogy embernek azon keresztül menni le-
 hetetlen lett vólna. A' halastókat, a' káka és nád
 nőtték bé; a' szobákat a' madarak foglalták
 el, és fészkeket rektak beléjek; a' társalkodó
 nagy palotába, minthogy ennek ablaktáblái bé té-
 ve vóltak, a' bagjak ültek bé; a' könyvesház-
 ban, a' sok ezer könyvek között a' galambok
 tojtak és kötöttek; a' pókok hasonló képpen ma-
 gános szobát hálóztak bé, a' melly egygy labi-
 rinthushoz hasonlított. A' pintze a' legjobb bo-
 rokkal és egyéb italok nemeikkel vólt tele, a' ho-
 va kétség kívül a' tilalom mellett is bé = bé men-
 tek olykór olykór a' kertész és házmester, a' kik-
 nek külömben semmi egyéb kötelességek nem
 vólt, hogy a' kastélyba és kertekbe tellyelleggel
 embert bé ne botsássanak. — Maga *Acher* is,

hogy a' kastély lakosait egész nyugodalomban élni engedje, nem abban, hanem egygy szomszéd épületben lakott a' feleségivel égygütt, a' hol senkinek sem volt szabad látogatásokra menni. Ferdőre gyakran ki kocsizott hat lóval és igen pompás készülettel. A' két leányait nem magánál, hanem egygy igen szép készületű kastélyban tartatta és neveltette tiszteffégesen.

A' Konstantinápolyi Anglus Követ Titoknakja *Morrier*, mindanütt a' Török táborral járván Egyiptomban, igen nevezetes előadást hirdettetett ki az Egyiptomi utolsó történetekről. Egyebek között a' Török tábornak mostani állapotjáról is szép jegyzéseket tesz. — „

„Az Egyiptomban táborozó Török katonák, úgy mond, jól fizettettek, kényeret és riskását minden nap, húst pedig minden héten kétszer adtak nékiek. A' Törököknél szent a' katonakonyhája; tiszteletnek okáért való őrzője van, és az, minden oda közelítőknak menedekhelyek. Azonkülömhkülömb nemzeteknek elő befzélése, a' a' mellyekből ez a' Török tábor állott, még a' mái világban is szép tárgyú szolgálhatna a' Poétáknak. Ilyenek az *Arnautok*, *Lesghiek*, *Volontérok*, *Delik*, 's több egyebek. Az elsők, Peloponesus, Épirus, Albania, és Macedonia béli emberek. A' második rend béliek vagy a' Lesghiek, Georgiai és Cirkalliai sebess futó lovakon jött, tökéletes szépséggel fel ruháztatott, fekete emberek, a' kik a' Kaukasus hegyein egymás között gyermekfégektől fogva ütközetekben gyakorolván magokat, egész katonák. A' Volontérok azok a' vak buzgó Törökök, a' kik mindent valamitskéjek vólt el adván, a' Mahomet zászlója után jöttek, 's mihelyest a' pénzek el fogy, és erfzénnyek meg töthetésire alkalmatoffágot nem látnak, a' tábort oda hagygyák és haza mennek. A' Delik olyan emberek, a' kik azt mutat-

ják magok felől, hogy ők semmi némű fáradsággal nem gondólnak, semmi veszedelemtől nem iróznak, hanem azonban, mindenütt is pufztítanak, a' hol kereltül mennek, sőt tulajdon Császárjok' táborát is kéfzék olykór fel prédálni, mikort i. veszik észre, hogy az meg verettetik, és el fog futni, gondólván, hogy jobb, hogy ők prédálják azt fel, mint az ellenség.

A' Török katonáknak fenytékhez való szoktatások végett tétetődött minden próbák, sikertelenek voltak: külömben ha ők az egymással való tartált meg szokták, 's a' kerelttyének hadi fenytékjeket bé vévén, a' Fátumhoz való vak bizodalomról is le mondottak volna, eddig őket, az ő élelmekre kiváratató kevéssel való meg elégedés, az ő vitéz magokviselete, és a' semmi insetséggel, fáradsággal, 's veszedelemmel való nem gondolás, mások felett jó hadakozó nemzetté tették volna. Most minden katona azt gondólja ő közöttök, hogy egyesegyedül áll szemben az ellenséges táborral, úgy nézvén azt, mint egyetlen egygy testet; ha el szaladnak, mindenik azzal menti magát, hogy ő egyedül, ilyen temérdek erőnek meg nem felelhetett. Ugyan ezért ezeknek táborokban soha nints is semmi vigyázó; éjjel nappal kereltül kasúl lehet rajta járnai; az egétség soha eszekbe se jut, Orvosok és orvaságok soha mintsen, pedig a' döghalál majd szünet nélkül uralkodik közöttök, minthogy fekvő helyeiket egéfégtelen vóltáért meg nem változtatják. Az El-Arischi tábor, egygy tsupa tábori véghetetlen piatznak neveztetetett; mivelhogy olyan katonák is nagy számmal vannak a' Török leregek között, a' kik nem vesznek zsóldot, hanem tábori kereskedést folytatnak, járnak kelnek; bótokat és kává házakat tartanak, 's több e' féle útakon módokon keresik élelmeket.

Magyar Ország.

Unghvár, Jan. 9 = dikén. —

A' ki tisztel, tiszteltetik.

A' Magyar Kurirnak Nov. 17 = dik napján. 1801 esztendőben költ 40 = dik darabjában, és a' 627 = dik levelen azt olvasám, hogy October 1 = ső napját követett éjjel, a' mellyen tudniillik a' Francia Respublika, és Anglia között való békeségnek előjáró tikkellyei meg állittattak, a' Saturnus, Jupiter, és Venus planeták, a' Regulus nevezetű szép tsillag mellett magokat öfzve kaptsolták.

Történt itt is, hogy 26 = dik Novemb. az itten lakozó Munkácsi Püspök, *Bacsinszky András* Ő Excellentiájánál számos vendégek öfzve gyülekezvén, többnyire tsak ebéd alatt, mikor az itt lévő katonaság, az ablakok alatt, apró fegyvereiből háromszor szalvét adott, tudódott ki, hogy Ő Excellentiájának születése napja lévén, szerencsésen, és friss egézségben a' 70 = dik esztendőbe lépett. Némelly kuriosusok öfztán a' vendégeket izamlálván, azokat, minden előre való intézeten kívül, éppen 70 személyekre olvasták.

Ugyan ezen pompa 12 = dik, vagy az Ó Kalendarium szerént 30 = dik Decemb. is, tudniillik Ő Excellentiájának neve napján mind a' katonaság által, mind más Uri vendégek által, ámbár böjt volt legyen is, majd nem egéizlen meg ujjitatott.

Ezt, a' kinek nem terhes, az előbbenivel öfzve veheti, és meg láthatja, hogy, a' ki tisztel, tiszteltetik.

Gróf Gvadányi József
Magyar Lovas Generális Ö Nagyságának
Halálára 1802.

Multis Ille bonis flebilis Occidit:
Nulli flebilior, quam mihi — —

Kegyetlen szél! a' melly szomorú hírekkel
Járván, öklelkezel a' sebes szívekkel!
Zsuhogva bészöktél Betsbe szállásomra,
'S akasztál egy darab, fátyolt kalapomra.
Hát te vagy? ki rólam el nem felejtkeztél?
Köszönöm; bár hozzám késötskén érkeztél.
Jól értem, mit akarsz sugni a' fülembé,
Mintha egy hegyes tört vernél kebelembe.
Ügy e'? Gróf Gvadányit immár eltemették;
Mert él'te fonalát Párkák elmetszették!!
Ah Egek! hát én is azoknak számából
Vagyok, a' kik nyögnek szívek' fájdalmából?
Miért ütöttél még te keserves óra?
Szerint tehetett volna később a' vártt Jóra.
Nem vártál! — kiűzted! — az élők' számából,
Kiszóllitván Lelkét porbúl lett házából.
Így másod Atyámtúl mostan meg fosztottál,
De örökre még is el nem választottál;
Mert a' síron túl is Baráttya maradok,
Mellyről nem sokára bizonyyságot adok.
Jertek árva Múzsák! ama hét halmokat
Eljarván, hozzátok *Cupressus* ágokat, —
Jertek Grófok, Bárok, fő, és all Nemesek,
Nemzetünk' Tsillagi, Hölgyek, ti! kegyesek,
Jertek barátságban kik vele éltetek,
És igaz szívében jóságot leltetek
A' keresztes dombra . . . Itt' ha öfzve-gyültök,
Égy kedvetlen hírtül tudom meg rémültök;

Mert e' kérdés támad a' többiek között :

Lelkesítő Példánk vaj hová költözött ?
Hová lett fő nemű, hív, vitéz bajnokunk ?

Eltűnt!!! Ah siralluk; vagyon méltó okunk.
Siráttya Hazánk is bölts Magyar Költőjét,

Szűz Anya nyelvének igaz szeretőjét.
Mi se légyünk némák hát nemes lelkérül,
Ország - 's Királyához vonzó hívségérül!

Ő volt, Ő! az a' tag, az el múlt Században,
A' ki midőn forgott néhány véres Hadban,
Ditső szép Nemzetét olly forrón szerette,
Hogy éltét, érette kotzkára vetette.

Hetven hét esztendőt meszfe hátra teve,
Negyven négyig pedig Prófont kenyért eve,
Híven szolgált mindig hartzos Bellónának.

Bár Gróf volt — nem örült a' puha párná-
nak:

Hanem gondot viselt tarsalyos kardgyára,
'S dült a' szenvedésnek keservés ágyára.

Fáradtságtúl látván mohos esztendejét,
Vitéz koszorúval koszo útták fejét.

Es így elbútsúzván szépen Bellónától,
Ölbe várattatott egybe Minervául.

Ki szűz Múzsáinak ülve feregébe,
Múlatozni kezdett Pindus' könnyékébe.

Onnat megvígasztalt tollával beünket
Új életre hozván Anyai nyelvünket.

Mellyért áldást küldjünk boldogú t hamvára,
Vagy hintsünk rózsákar gyaszos sírhalmára.

Tí pedig Okosság' tudós mesterei,
'S a' szép Tudományok' fénylő emberei,

Te is fia, lyánya, 's özvegy élte Párja,
Kinek elborítá szívét a' bú' árja

Ha sírjához jöttök, nézvén fejtövére,
Gördittetek könnyet hideg tetemére!..

— Tsak addig várjatok, míg ezt reá írom —

„Itt fekszik Hív, Magyar, Apollónk, és Mársunk,

„Istápunk, szép fényünk, bölts Poéta Társunk.

„Fenn maradó ditső Neve: Gróf Gvadányi.

„Nagy a' híre, 's lelke . sírja bár parányi.
 — Mert veletek én is magamat ki sírom. —
 A. Ráczy István.

* * *

Az alól irt, a' Bétsi Magyar Kurir Urnak,
 Méltóságos Gróf *Gvadányi József* Ur a' múlt esz-
 tendőben December 21-ikén történt halálát, hirtel-
 lő Tudósításából értvén Titulált halhatatlan em-
 lékezetű Nagy Hazafi és a' Tudósok 's Tudomá-
 nyok Mecénásának szeme hunyását, fájdalmas
 szível kívánta el-sívása után is ezen néhai Ked-
 ves Mentorát tisztelni 's áldott emlékezetét fenn
 tartani.

A' vérengező Márs Apollónak soha

Nem vala baráttya; de most a' mostoha
 Sers egyformasága baráttyává tette,

És Apollót mársal öfzve öleltette,
 Egymásnak nyákába borulva úgy sirnak

Hogy *Gvadányi József* példája a' sirnak
 Mindenik sajnálja hogy egy hiv szolgája

Éltének el aludt lobogó fákjájá,
 Ki egy forma tüzzel a' kardra 's pennára

Született 's élt Haza és mások hasznára
 Gyarapításáért mivel a' köz jónak

Anyit adott mársnak mennyit Apollónak
 Élte tavaszát nem puha gyönyörűség

Mellyért az ifjuság szive anyyra ég,
 Hanem önként édes Hazája 's Királya

Mellett fel áldozni szivesen ajánlya.
 A' vénségnek komor tele ha érkezik

Fegyverből erőtlen teste ki vetkezik
 Az Haza szeretet még akkor sem hadgya

Nyugodni hivesége még több jelét adgya:
 Reszkető kezében kard helyt pennát véizen

'S a' Litteratura Mecénássá lézzen
 Itt is maga megyen elől jó példával

Dolgozván a' világ Historiájával

A' kedves Mu'sákat is meg látogattya
 Azoknak is léfzen gyarapittó attya
 Sokan szép munkákat a' világ elében
 Kiadnak hogy tüzet a' köznép szivében
 Gerjeszzenek, vagy tsak a' nagy nyereségnek:
 Kivanása: mellyel sok könyv írók égnek:
 De öt nem inditá: mivelhogy szükséget
 Ezekben nem látott, hanem szive égett
 Hazája haznáért 's azért igyekezett
 Hogy Márs és Apolló vele fogjon kezét.
 Méltán sirattya hát mind Apolló mind Márs
 Mivel mind a' kettő mellett vala hiv társ
 Sirallátok ti is Hazám Poëtái!
 'S ti Nemem sorsosi hiv Poëtriái!
 'S a' kikben a' Magyar nyelv szeretete ég
 Hogy illy jó atyától most meg fozta az ég'
 Böltsöjében rengő szép Literatúra
 'S e' kép tétetik ki tárgyul több több búra!
 Gvadányi Jósefet gyászoljátok vélem
 Kinek érte folyó könnyekkel kebelem
 Meg tölt, és bus szivem mély gyászba öltözött
 Hogy Kormányózom el esett a' hab között
 A' mellyen bus szivem midön epekedik.
 Szeretetem tüze inkább nevededik
 De nem tsuda: mert a' szeretet érzése
 Nagyobb léfz, ha történ a' kedves vesztése
 Bus szeretetem hát meg hólt Mecenássa
 Emlekezetére egy oszlopot ása
 Szivemben, melly fenn áll mig életem bírom
 És reá ez egy pár sorotskákat írom

* * *

Meg-hólt testben 's el híriben Generális Gva-
 dányi
 Ellyen is nagy érdemében mint az ég' ragyog-
 ványi

*N. Fábian Juliánna m. k.
 most N. Balog István Hitvese.*

T u d o s i t á s.

A tehén nimlő különös természetének hire, az egész pallérozott világ' figyelme-
telségét magára vonta. Örvendenek a Fe-
jedelmek, hogy a' népesedés leg főbb aka-
dályának határ szabattott; örvend az or-
vosi kar, hogy jól tévő tudományok újra
egy megbetsülhetetlen találmány által gaz-
dagittatott meg; örvendhetnek a' szülék,
hogy az életnél kedvesebb magzatjaikat,
a' legirtozatosabb nyavalyától, egy szelid,
és sok ezer tapasztalások után bizonyos
mód által, örökre meg menthetik.

Jó darab idővel ez előtt, én is ezen
Isteni találmány által, a' himlőnek rette-
netes félelmeitől, melyeknek mind az ideig
alatta voltam, meg-szabadittatván, ki mond-
hatatlan örömet érzettem, és az orától
fogva változhatatlanul fel tettem magam-
ban, ezen megbetsülhetetlen találmányt,
kedves nemzetemnél, fordításom, vagy
tulajdon irásom által, közzé tenni. A' do-
lognak meg hányása vetése után, az utól-
sót, az elsönél előbb betsüllöttem. Erre
nézve szorgalmatos olvasásommal egybe-

kötvén a' tapasztalást, melyre tökéletesen elég alkalmaz-
tóságom volt, a' tehát himlőről egy kicsiny munkát irtam.
Erdeméről semmit sem szóllok. Itéljék meg azok, a' kik
ezt a' tárgyat, nem tsak olvasásból, hanem a' természet-
ből is tanulták.

A nyelv nagyon szük a' szineknek szóval valo ki fejezé-
sében. Ugyan azért majd minden tehát himlőről írott köny-
vek mellett egy egy festett kép vagon. De sajnálva meg
lehet azt vallani, hogy kevesen érték el tzeljokat. Né-
melyek az óltsoságnak szerfelett valo kereséséből, másók
a' rajzolónak, a' metzőnek, a' nyomtatónak, a' festőnek
's néha mindeniknek, tudatlansága által, olyan hibáson
estenek ki, hogy ha fel nem volna a' tehát himlő neve
írva, lehetetlen volna ki találni mit akarjon képzelteni.
Semmit sem kedveztem a' költségnek, tsak hogy ezt a'
temérdek hibát el-kerülhessem. Ugy tartom el-is értem
tzelomat; mert még olyan tökéletes kép a' tehát himlőről
sohol is ki nem jött. Egyszersmind a' leg jobb lántzéta
formáját is lehet ott látni.

A' könyv mint egy 200 lapokból fog állani, olyan betük-
kel, mint ezen tudósításnak első lapja, olyan pappirosra,
és formára nyomtatva. Ezen hólnapnak utolsó hetében
egészen ki jön a sajtó alól.

A' könyvnek képpel együtt 50, a' képnek könyv nélkül
20 kr. az árra.

Az elő fizetések által-vételéről esméretes Tiszteletes és
világi urakat, kêrem, méltoztassanak a' himlő alatt min-
dennap szenvedő hazánk-fiainak könnyebbségekre, a' most
jelentett munkára valo elő fizetést által venni, és Magyar
Országból ide nékem, Erdély Országból Nagy Enyedre,
Patikarius *Váradi János* testvéremnek írni,
és a' pénzt el küldeni. Mind én, mind a' testvérem, köte-
lességünknek esmérjük Erdemes Hazánkfiak kívanságok-
nak a' leg első alkalmatossággal eleget tenni, 's az elő fize-
tést által vévőknek minden 10dik nyomtatvánnyal ingyen
szolgálni. A' mely könyv árosok számos nyomtatványokat
kivánnak, azok minden 8dikát ingyen fogják kapni.

Telyes lehetetlen itten, könyvemnek tökéletes summá-
ját közleni az olvasóval. A következőkből mind azon-
által valamennyire meg itélheti, mik légyenek annak leg
főbb tárgyai:

Bé vezetés.

A' gyermek himlő' rövid historiája a 8dik század' közepétől fogva, a' himlő óltás fel találásáig. Ezen hasznos találmány' késő terjedésének okai. A leg főbb tudosok' igyekezete a' himlő ki irtása körül. A *Jenner* találmánya. A' tehén himlőnek önnön magamam tapasztalt, és a' gyermek himlő bé óltása által meg erősítettett ereje. Azon külföldi érdekes földes Uraknak, papoknak, sőt katonáknak példajik, a' kik a' tehén himlőről, irtanak, azt sok százakba bé óltották, terjesztették.

Iső *Szakasz*. A' tehén himlő fel találásának és el terjedésének historiája — A' tehén himlő' Symptomái a' tehenen; az emberen, midön azt a' fejés alkalmatosságával kapja el. A' köznép' régi tapasztalásait *Jenner* szoross próbára veti. Az ő példáját követik a' leg hiresebb Anglus. Frantzia, 's Német orvosok. II *Ferentz* Felsőleges Urunk parantsolatjából tétetett Bétsi probák. A' tehén himlőt a két Magyar hazába terjeszteni igyekező orvosoknak neveik.

II dik *Szakasz*. A' tehén himlő' eredete.

III dik *Szakasz*. A' tehén himlőnek külömköző nemei a' tehenen; a' fattyú himlőt, a' valóságostol meg-külömböztető jelek.

IV dik *Szakasz*. A' tehén himlő óltásának külömböztető módjairól, Melyik 's miért a' leg-jobb? Hogy esik a' tzerával, hogy az impraegnált lántzetával; hogy a' friss materiával? hogy a' holyag' húzó flastrommal való oltás? Melyik a' leg roszszabb? Mitsoda esetben lehet ennek tsak ugyan hasznát venni?

V dik *Szakasz*. Az oltott tehén himlő symptomái az emberen. Melyek az el mulhatatlanul szükséges, mellest való, és történetes Symptomák? Mit várhat az ember, midön a' gyermek himlő, egy, vagy több napokkal, megelőzte a' tehén himlőt? Mit midön amazt a' tehén himlő megelőzte meg? vagy ha a' két matéria egybe elegyittetve óltatik bé? A' tehén himlő szeliditti e' az ezt meg előzött gyermek himlőt?

VI dik *Szakasz*. A' másod tehén himlő (*vaccina subsequens*) 3 külömböztető nemei. A' másod tehén himlőt a' gyermek himlőtől tökéletesen meg külömböztető jelek. Annak okai, és természetete. A' másodból lehet é óltani? *Pearson*, *Odier*, és önnön tapasztalásaim a' körül.

VII dik *Szakasz*. A' tehén himlő ragado é?

VIII dik *Szakasz*. Lehet é valaki egy szernél többször tehén himlős? Magamon és más sokakon tett probáim.

IX dik *Szakasz*. A' gyermek himlő után lehet é valaki tehén himlős? Egy Grosfon tett nevezetes próba.

X dik *Szakasz*. Lehet é a' tehén himlőt minden időben oltani? télben, nyárban, mire kell vigyázni?

XI dik *Szakasz*. Gyenge beteges gyermekekbe, terhes asszonyokba, bé lehet é a' tehén himlőt oltani? Nevezetes tapasztalásaim a' beteges gyermekek körül.

XII dik *Szakasz.* A' tehén himlő mitsoda esetekben kíván orvolságot? 's mit?

XIII dik *Szakasz.* A' valóságos tehén himlöt a' fattyutól meg különböztető jelek.

XIV dik *Szakasz.* A' tehén himlő hidegéről. A *Woodville* erről való tapasztalásainak summája. A' 3 esztendőn alól, vagy azon fellyül lévök esnek é könyebben által a' tehén himlön? A' fiú vagy léány gyermekek hidege tart é tovább? Mellyik a' leg bizonyosabb jele a' haszonnal óltott tehén himlönnek?

XV dik *Szakasz.* Hányadik napon kell a' tehén himlöböl oltani vagy matériát venni? Igen fontos tapasztalásaim e' körül.

XVI dik *Szakasz.* Hogy kell a' matériát venni? és meddig áll meg.

XVII dik *Szakasz.* Intés a' szülékhez.

XVIII dik *Szakasz.* Elegyes jegyzések. A közbe jött rothasztó hidegnek, *Scarlatinának*, vérhasnak, rühnek vágyon é bé folyása a' tehén himlő' Symptomáiba? Vagyon é különbség a' fejes alkalmatosságával a' tehéntől kapott himlő, és az óltott között? Miben áll az? Mi az oka? Egyaránt jó é egészséges, vagy egészségtelen személy' himlőjéből óltani? Millyen a' leg jobb lántzéta? Mivel lehet a' lántzéta' nem lételeben óltani? Elég é egy szem tehén himlő? Ha a szülék nem biznak tsupán egy szemben, mit kell mivelni? A' testnek melyik részén foganak és érik meg leg hamarébb a' tehén himlő? Mi hasznát lehet venni ennek a' különbségnek? Valóságos tehén himlő származhatik é az oltás helyén kívül? Mitől lehet félni ha minden tudatlan ember óltani kezdi a' tehén himlöt? Hogy lehetne a' gyermek himlöt leg bizonyosobban ki irtani a Hazából? A' kutyákba óltatott tehén himlő mit okoz? Ebben a' szakaszban még sok nevezetes dolgok vagynak, melyeket a' rövidség emliteni nem enged.

XIX dik *Szakasz.* A' leg nevezetesebb ellenvetéseknek meg fejtése.

XX dik *Szakasz.* Egy néhány levelek Erdélyből.

XXI dik *Szakasz.* A Császár Ö Felsége parantsolatjából, előbb tehén, azután gyermek himlövel meg-oltatott gyermekeknek, historiája. Nem követvén azoknak példáját, a' kik semmi nevezetést magokban nem folglaló historiákkal, árkusokat töltöttek, tulajdon tapasztalásomból tsak azokat hoztam-elő, melyek vagy egy, vagy más tekintetben figyelmetességet érdemelnek; a' többinek tsak neveket és esztendejeket tettem fel.

Irtam Bétsben Febr. 2dikán. 1802ben.

Alster-Vorstadt, Adler-Gasse

Nro. 157. im 1sten Stock.

Váradí Sámuel.

A' kedves Mu'sákat is meg látogattya
 Azoknak is léssen gyarapítottó attya
 Sokan szép munkákat a' világ elében
 Kiadnak hogy tüzet a' köznép szivében
 Gerjeszzenek, vagy tsak a' nagy nyereségnek :
 Kivanása : mellyel sok könyv írók égnek :
 De öt nem inditá : mivelhogy szükséget
 Ezekben nem látott, hanem szive égett
 Hazája halznáért 's azért igyekezett
 Hogy Márs és Apolló vele fogjon kezét.
 Méltán sirattya hát mind Apolló mind Márs
 Mivel mind a' kettő mellett vala hiv társ
 Sirassátok ti is Hazám Poëtái!
 'S ti Nemem sorsosi hiv Poëtíái!
 'S a' kikben a' Magyar nyelv szeretete ég
 Hogy illy jó atyától most meg fozta az ég'
 Böltsöjében rengő szép Literatúra
 'S e' kép tétetik ki tárgyul több több búra!
 Gvadányi Jósefet gyászoljátok vélem
 Kinek érte folyó könnyekkel kebelem
 Meg tölt, és bus szivem mély gyászba öltözött
 Hogy Kormányózom el esett a' hab között
A' mellyen bus szivem midön epekedik.
 Szeretetem tüze inkább nevedik
 De nem tsuda: mert a' szeretet érzése
 Nagyobb lész, ha történ a' kedves vesztése
 Bus szeretetem hát meg hólt Mecenássa
 Emlekezetére egy oszlopot ása
 Szivemben, melly fenn áll mig életem bírom
 És reá ez egy pár sorotskákat írom

* * *

Meg : hólt testben 's el híriben Generális Gva-
 dányi
 Ellyen is nagy érdemében mint az ég' ragyog-
 ványi

N. Fábian Juliánna m. k.
 most *N. Balog Istvány Hitvese:*